कुतःसृष्टमिदंविश्वमित्यस्यप्रश्नस्योत्तरंब्रह्मैवईशसूत्रविराट्रूपेणसन्निविष्टमस्तीत्युक्तं तत्किंएकदेशेनउतकार्त्स्न्येन नाद्यःब्रह्मणःसांशतापत्तेर्निष्कलत्वश्रुतिव्याकोपः नांत्यः कार्यस्यपरिच्छिन्नत्वेनव्याप्यत्वात्ब्रह्मणोपिपरिच्छेदापत्तिस्ततश्चानंत्यश्रुतिव्याकोपइतिशंकते गगनस्येति ॥ २२॥ कार्यस्यानंत्यंकारणा नंत्यायोपपादयन्नुक्तांशंकांपरिहरति अनंतमेतदिति आश्रयाश्चतुर्दशभुवनानि ॥ २३॥ गतेःसूर्यरश्मिगतेरपिऊर्ध्वमधस्ताच्च चंद्रादित्यौनदृश्येतेमध्यमपरिमाणयोस्तयोरनंताकाशव्याप्तियोगात् यत्रतौनदृश्येतेतत्र संधिरार्षः ॥ २४ ॥ तेपिसूर्यादिगतेरूर्ध्वस्थाअनंतमेवाकाशंपश्यंतिनतुपरिच्छिन्नमितिमेमद्वचनाद्विद्धि ॥ २५ ॥ एवंतत्तदुपर्यपीत्याह उपरिष्टेति आर्षोवर्णलोपः प्रज्वलद्भिर्लोकैरितिशेषः ॥ २६ ॥ तिर्यक्प्रमाणतोप्यानंत्यमाह पृथिव्यंतइति ॥ २७ ॥ २८ ॥ एवमंतंपुनःपुनर्जलंपुनराकाशंपुनर्जलमित्येवंरूपमेवसलिलस्यसलिलात्मकस्यभगवतोऽतंपश्यामः नतुजलाकाशमालायाइत्यर्थः तोयेभ्यइति षष्ठ्यर्थेचतुर्थी ॥ २९ ॥ अग्नीति वर्णोरूपंतच्चस्पर्शस्याप्युपलक्षणं यथारूपस्पर्शरहितंन

भरद्वाजउवाच गगनस्यदिशांचैवभूतलस्यानिलस्यवा ॥ कान्यत्रपरिमाणानिसंशयंछिंधितत्त्वतः ॥ २२॥ भृगुरुवाच अनंतमेतदाकाशंसिद्धदैवतसेवितं ॥ रम्यंनानाश्रयाकीर्णंयस्यांतोनाधिगम्यते ॥ २३॥ ऊर्ध्वंगतेरधस्तात्तुचंद्रादित्यौनदृश्यतः ॥ तत्रदेवाःस्वयंदीप्ताभास्वराभाग्निवर्चसः ॥ २५॥ तेचाप्यंतंनपश्यंतिनभसःप्रथितौजसः ॥ दुर्गमत्वादनंतत्वादितिमेविद्धिमानद ॥ २५ ॥ उपरिष्टोपरिष्टात्तुप्रज्वलद्भिःस्वयंप्रभैः ॥ निरुद्धमेतदाकाशमप्रमेयंसुरैरपि ॥ २६॥ पृथिव्यंतेसमुद्रास्तुसमुद्रांतेतमःस्मृतं ॥ तमसोंतेजलंप्राहुर्जलस्यांतेग्निरेवच ॥ २७॥ रसातलांतेसलिलंजलांतेपन्नगाधिपाः ॥ तदंतेपुनराकाशमाकाशांतेपुनर्जलं ॥ २८॥ एवमंतंभगवतःप्रमाणंसलिलस्यच ॥ अग्निमारुततोयेभ्योदुर्ज्ञेयंदैवतैरपि ॥ २९॥ अग्निमारुततोयानांवर्णाःक्षितितलस्यच ॥ आकाशादवगृह्यंतेभिद्यंतेतत्त्वदर्शनात् ॥ ३० ॥ पठंतिचैवमुनयःशास्त्रेषुविविधेषुच ॥ त्रैलोक्यसागरेचैवप्रमाणंविहितंयथा ॥ ३१ ॥ अदृश्यायत्वगम्यायकःप्रमाणमुदाहरेत् ॥ सिद्धानांदेवतानांचयदापरिमितागतिः ॥ तदागौणमनंतस्यनामानंतेतिविश्रुतं ॥ ३२॥ नामधेयानुरूपस्यमानसस्यमहात्मनः ॥ ३३॥

भोद्रव्यंदेशतःकालतश्चानंतंतद्वदग्न्यादयोपि तथाचलक्षणभेदाभावादाकाशान तिरिक्ताअपितेकेवलमतत्त्वदर्शनादेवाकाशात्पृथगवगृह्यंते द्वितीयचंद्रवत् एवमाकाशादयोपिपूर्वस्मात्पूर्वस्मात्स्वकारणादभिन्नाःसंतोमानसमात्रंभवंतीत्यर्थः ॥ ३० ॥ कथंतर्हिबौद्धज्यौतिषिकपौराणिकास्त्रैलोक्यादेःप्रमाणंयथाविहितंपंचाशत्कोटियोजनविस्तारायामादिरूपमुपपादयंतीतिशंकते पठंतीति ॥ ३१ ॥ दूषयति अदृश्यायेति षष्ठ्यर्थेचतुर्थी ब्रह्मपरिमाणहीनं अदृश्यत्वादगम्यत्वाच्चआकाशादिवदित्यनुमानेनकारणानंत्यात्कार्यानंत्यसिद्धिः सिद्धानामिति गतिर्गमनमार्गआकाशःसोपिचेत्परिमितःस्यात्तर्हिश्रूयमाणंपरमात्मनोमानसाख्यस्यआनंत्यंगौणमौपचारिकंस्यात्तच्चनयुक्तं अनंतंब्रह्मेतिवेदपीडाप्रसंगादितिसार्धःश्लोकः ॥ ३२ ॥ ३३ ॥

Digitized by Google